

Самаев М.Г. – Киев : Политиздат України, 1974. – С. 361.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Х. : Право, 2012. Т. 2 – С. 138.

7. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / В.И. Даль. – СПб–М.: Товарищество М.О. Вольфа, 1903-1909. – Т. 3. – 1907. – С. 1063.

8. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона: в 86 т. – С.-ПЕТЕРБУРГЪ : Типографія Акц. Общ. «Издат. дВло, бывшее Брокгаузь-Ефронъ», 1899. – Т. XXVI. – С. 400.

9. Кримінально-процесуальний кодекс: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.Г. Гончаренка. – К. : «ФОРУМ», 2003 – С. 633.

10. Кучинська П.О., Кучинська О.А. Кримінальний процес України: Навч. посіб. – К. : Прецедент, 2005. – С. 159.

11. Свиридов М.К. Сущность и предмет стадии исполнения приговора – Томск : Том. ун-та, 1978. – С. 113–114.

12. Белозеров Ю.Н., Николук В.В. Исполнение приговора в Советском уголовном про-

цессе : Учебное пособие / Ю.Н. Белозеров, В.В. Николук ; Академия МВД СССР. Московский филиал юридического заочного обучения. – М. : Научно-исследовательский и редакционно-издательский отдел, 1984. – С. 18.

13. Кримінально-процесуальне право України: Підручник / За заг. ред. Ю. П. Алєніна. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2009. – С. 290.

14. Кримінальний процес : Підручник / За ред. Ю. М. Грошевого та О. В. Капліної. – Х. : Право, 2010. – С. 509.

15. Арушанян К.К. Проблеми визначення суб'єктів кримінального процесу, які беруть участь на стадії виконання судових рішень / К. К. Арушанян // Протидія злочинності: теорія і практика: матеріали III міжвуз. наук.-практ. конф. – Київ; Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренко, 2012. – С. 279–283.

16. Арушанян К.К. Реалізація права на захист на стадії виконання судових рішень у кримінальному судочинстві України / К.К. Арушанян // Актуальні проблеми реформування кримінального процесуального законодавства й удосконалення діяльності судових і правоохоронних органів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренко, 2012. – С. 320–324.

УДК 347.961

І. Череватенко,

асистент кафедри цивільного процесу
 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

БЕЗСПІРНІСТЬ ПРАВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ НОТАРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ

Нотаріат є органом безспірної цивільної юрисдикції, діяльність якого спрямована на охорону й захист прав фізичних і юридичних осіб, має багато спільного із судовою діяльністю, проте здійснюється іншими методами й засобами, які властиві виключно нотаріату, оскільки володіє превентивним (попереджувальним) характером. Предмет нотаріальної діяльності складають лише безспірні справи, на відміну від судової діяльності, предметом якої є спори про матеріальне право, зокрема цивільне й господарське. Безспірні права є об'єктом охорони під час вчинення нотаріусом нотаріального провадження щодо посвідчення таких прав, зокрема в межах вчинення таких нотаріальних дій, як видача свідоцтва про право на спадщину, видача свідоцтва про придбання майна з публічних торгів (аукціонів), видача свідоцтва на частку в спіль-

ному майні подружжя. Суди розглядають справи щодо визнання спірних прав, а відсутність спору зумовлює можливість реалізації нотаріальної компетенції.

Визначальною умовою реалізації нотаріальних повноважень щодо посвідчення прав є їх безспірність, і якщо категорія судового спору вже неодноразово була предметом наукових досліджень, то критерії безспірності цивільних прав, що набувають нотаріального посвідчення, досі не вивчалися. Зазначена тема вперше є предметом спеціального дослідження, яке ґрунтується на положеннях теорії нотаріального процесу, сформульованих у роботах В.В. Комарова, В.В. Баранкової, С.Я. Фурси, Л.К. Радзівської, В.В. Яркова та інших учених.

Визначення критеріїв безспірності прав, які набувають нотаріального посвідчення, є

необхідним для наукового аналізу меж нотаріальної юрисдикції.

Охорона безспірних прав здійснюється через утворення умов, які унеможливають їх порушення в майбутньому. У нотаріальному процесі в межах нотаріального провадження щодо посвідчення безспірних прав здійснюється охорона безспірних прав, а саме: власності на спадкове майно, власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя, власності на майно, придбане на прилюдних торгах (аукціонах). Юридичної вірогідності такі права набувають через закріплення їх у відповідних нотаріальних актах-документах (свідцтво про право на спадщину, свідцтво про право на частку в спільному майні подружжя, свідцтво про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів)).

Безспірне право є об'єктом правової охорони у сфері нотаріальної діяльності, зокрема в межах нотаріального провадження щодо посвідчення безспірних прав. Критерії безспірності права дозволяють визначити, за яких умов такі права можуть бути посвідчені нотаріусом, а за яких умов їх оформлення потребує втручання суду. Підґрунтям для визначення меж судової юрисдикції щодо визнання спірних прав може слугувати ст. 392 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), відповідно до правил якої власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності. Виходячи зі змісту цієї статті та положень нотаріального законодавства, вважаємо за доцільне запропонувати такі критерії безспірності прав, що посвідчуються нотаріусом:

- відсутність спору між заінтересованими особами;
- необхідність забезпечення державного контролю наявності визначених законом підстав набуття таких прав;
- наявність передбачених законом документів-доказів на підтвердження підстав вчинення нотаріальних дій.

Нотаріус може вчинити нотаріальну дію щодо посвідчення безспірного права лише за умови, що спір про право в цих правовідносинах між заінтересованими особами відсутній.

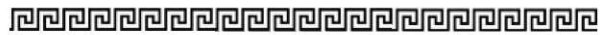
Справи, у яких відсутній спір про право, законодавець, як правило, виключає із судової юрисдикції або встановлює спрощений порядок їх розгляду, тобто відсутність спору про право між сторонами унеможливує звернення до суду в межах позовного провадження. При цьому під спором

про право слід розуміти розбіжності між юридично заінтересованими особами з приводу суб'єктивних прав, свобод чи інтересів, які виникли за відсутності можливості їх реалізації без рішення суду та заявлені заінтересованою особою в певному порядку, встановленому законом [1, с. 182–183]. У межах нотаріального процесу здійснюється застосування норм, які визначають безспірність права шляхом реалізації нотаріусами передбачених законодавством повноважень.

Т.В. Сахнова із цього приводу зазначає, що спір про право – це той критерій, який вбачається важливим як суттєва ознака позовного провадження, як точка відліку та його першопричина. Спір про право – родова категорія, що охоплює не лише спір про суб'єктивне цивільне право, а й спір, який виникає з приватноправових за своїм характером інтересів. Класичний спір про цивільне право підлягає захисту цивільно-правовими засобами, які відображають природу права, що захищається, та визначені його сутністю [2, с. 58].

Отже, спір про право виникає, як правило, у разі існування як мінімум двох заінтересованих осіб із протилежними інтересами (при цьому може бути також множинність осіб на будь-якій стороні або навіть на обох); за наявності перешкод у користуванні або розпорядженні правами; за відсутності добровільності виконання певних вимог іншою особою. З урахуванням зазначеного спір про право відсутній, якщо в заінтересованих осіб немає протилежних інтересів, не існує будь-яких перешкод у користуванні або розпорядженні цими правами. У таких випадках заінтересовані особи можуть звертатися до нотаріуса з метою посвідчення безспірного права. За умов же існування спору між заінтересованими особами вчинення нотаріальної дії унеможливується, і такий спір може бути предметом лише судового розгляду.

Так, ОСОБА_1 звернулася з позовом до державного нотаріуса Першої Словянської державної нотаріальної контори щодо визнання дій неправомірними та зобов'язання вчинити дії. Позивач обґрунтував свої вимоги тим, що помер його батько ОСОБА_3, а він є спадкоємцем першої черги за законом. Під час реєстрації його народження в актовому записі в графі «Батько» відомості про батька внесено не було. 27.02.2012 р. було винесено постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії у зв'язку з відсутністю свідцтва про народження позивача, де батьком був би зазначений спадкодавець ОСОБА_3. На підтвердження родинних відносин і для видачі свідцтва про

право на спадщину позивачем було надано рішенням Слов'янського міськрайонного суду від 06.01.2012 р., яким встановлено факт батьківства, проте із січня 2012 р. свідоцтво на право на спадщину йому видано не було. У червні 2012 р. позивач звернувся до Першої Слов'янської державної нотаріальної контори та отримав лист № 2074/02-14 від 15.06.2012 р., у якому було зазначено, що 11.06.2012 р. до Слов'янського міськрайонного суду Донецької області надійшла заява ОСОБА_5 про оспорювання права, а саме визнання права на спадщину за цією особою, у зв'язку із чим нотаріальну дію було припинено. Посилаючись на те, що судом не виносилося жодних заборон щодо вчинення нотаріальних дій, а в Законі України «Про нотаріат» не передбачене таке поняття, як «припинення нотаріальних дій», позивач просив визнати неправомірними дії щодо невидачі йому свідоцтва про право на спадщину за законом після померлого ОСОБА_3 та зобов'язати Першу Слов'янську державну нотаріальну контору видати йому свідоцтво про право на спадщину за законом. Рішенням Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 23.07.2012 р. позовні вимоги було задоволено частково: визнано неправомірними дії державного нотаріуса Першої Слов'янської державної нотаріальної контори щодо невидачі ОСОБА_1 свідоцтва про право на спадщину за законом після померлого ОСОБА_3. У задоволенні решти частин позовних вимог ОСОБА_1 було відмовлено у зв'язку з відсутністю підстав [3].

Суд, ухвалюючи рішення, виходив із того, що нотаріус порушив вимоги нотаріального законодавства, застосувавши інститут припинення нотаріальної дії, якого не існує, замість зупинення, саме у зв'язку із чим визнавав неправомірними дії нотаріуса щодо невидачі свідоцтва про право на спадщину за законом, однак суддя не зобов'язав нотаріуса видати позивачеві свідоцтво про право на спадщину за законом, оскільки в цій ситуації наявний спір про право. Отже, у такому випадку суд підтвердив неможливість вчинення такої нотаріальної дії, як видача свідоцтва про право на спадщину, через існування спору про право між спадкоємцями.

Під час вчинення нотаріальної дії нотаріус зобов'язаний з'ясувати безспірність права, наявність якого ним підтверджується. Невиконання цього обов'язку призведе до таких несприятливих наслідків, як скасування нотаріального акта-документа. Наприклад, наявність спору щодо вчиненої нотаріальної дії зумовила необхідність звернення до суду в такій справі про визнання недійсним свідоцтва про право власності

за законом на квартиру та визнання права власності на спадщину за законом у справі за позовом ОСОБА_2 до ОСОБА_3, третя особа – державний нотаріус Третьої Донецької державної нотаріальної контори, яку було розглянуто Пролетарським районним судом м. Донецька 21.06.2013 р. 27.03.2013 р. позивач ОСОБА_2 звернулася в суд із вимогою про визнання недійсним свідоцтва про право власності за законом на квартиру до відповідача ОСОБА_3. В обґрунтування свого позову позивач зазначила, що відповідач скористався її довірою та тим, що вона постійно мешкає у Франції, набув право на майно, оформивши спадщину після смерті матері позивача ОСОБА_6 на своє ім'я. Судом було встановлено, що позивач у справі – ОСОБА_2, є спадкоємцем першої черги та не відмовлялася від прийняття спадщини після смерті матері ОСОБА_6, померлої ІНФОРМАЦІЯ_3, їй за рішенням суду було надано додатковий строк для прийняття спадщини. Рішенням суду позов задоволено частково. Свідоцтво про право на спадщину за законом на квартиру АДРЕСА_1, видане державним нотаріусом Третьої Донецької державної нотаріальної контори на ім'я ОСОБА_3, визнане недійсним, оскільки воно порушує права позивача, яка подала заяву про прийняття спадщини [4].

Зазначене рішення є прикладом виникнення спору про право в спадкових правовідносинах. У цьому випадку існував спір між спадкоємцями ОСОБА_2 та ОСОБА_3 щодо спадкового майна. Нотаріус під час вчинення нотаріальної дії щодо видачі свідоцтва на ім'я ОСОБА_3 не з'ясував наявність інших спадкоємців, що призвело до порушення прав позивача.

Правовий конфлікт може бути не лише в правовідносинах певних осіб, він має місце й у випадку, якщо є інші реальні перешкоди (або загроза їх виникнення) під час здійснення цивільних прав [5, с. 46].

Необхідність застосування права в певних сферах суспільних відносин визначається природою й характером цих відносин. Воно необхідне в таких випадках:

- правовідносини, які виникають, мають пройти контроль із боку держави в особі її компетентних органів;

- для виникнення правовідносин потрібне спеціальне встановлення наявності або відсутності конкретних фактів;

- потрібно формально закріпити ті чи інші дії, оформити їх як юридично значущі факти з одночасною перевіркою їх правильності й законності, що саме має місце в діяльності нотаріату [6, с. 43].

Нотаріальна діяльність як різновид пра-

возастосовної діяльності має в якості об'єкта охорони безспірні права, у наявності яких нотаріус має впевнитися, виконуючи правила нотаріальної процедури. Необхідність забезпечення державного контролю наявності визначених законом підстав набуття прав слід вважати самостійним критерієм їх безспірності. Право може вважатися безспірним, якщо в його існуванні нотаріус може впевнитися через встановлення наявності певних правових підстав, тобто юридичних фактів. Наприклад, вчиненню нотаріальної дії щодо видачі свідоцтва про право на спадщину передують встановлення нотаріусом низки юридичних фактів, які є правовими підставами набуття права власності на спадкове майно, а саме: факту смерті спадкодавця, факту приналежності майна спадкодавцю, факту визначення часу й місця відкриття спадщини, наявності підстав для закликання до спадкування, факту сплати державного мита, факту встановлення закінчення строків для прийняття спадщини всіма спадкоємцями, складу спадкового майна, а в разі спадкування за заповітом – і наявності заповіту, який на день видачі свідоцтва не скасовано та не змінено, наявності й чинності спадкового договору. Під час видачі свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя встановлюються такі факти: реєстрація або розірвання шлюбу між особами, придбання майна під час перебування в шлюбі (факт спільної сумісної власності), право власності на майно, яке підлягає реєстрації, смерть одного з подружжя, згода органів опіки й піклування за наявності неповнолітніх спадкоємців померлого з подружжя, сплата державного мита. Під час вчинення нотаріальної дії щодо видачі свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів) встановлюється факт продажу з прилюдних торгів (аукціону) або факт, що прилюдні торги (аукціон) не відбулися, факт сплати державного мита.

Встановлення в нотаріальному процесі підстав набуття безспірних прав відбивається в обов'язку нотаріуса виконувати загальні та спеціальні правила вчинення нотаріальних дій. Зокрема, до загальних відносяться правила визначення місця й часу вчинення нотаріальних дій, встановлення осіб-учасників цивільних правовідносин, перевірка дієздатності для фізичних осіб та правоздатності для юридичних осіб, підписання нотаріальних документів, витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій, відповідність документів-доказів і нотаріальних актів-документів до вимог, встановлених

законодавством, можливість відмови у вчиненні нотаріальної дії нотаріусом, вжиття нотаріусом заходів за виявлення порушень закону, реєстрація нотаріальних дій, можливість видачі дублікату нотаріально посвідченого акта-документа, встановлення обмежень у праві вчинення певних нотаріальних дій; правило, що визначає мову нотаріального провадження, оплата вчиненої нотаріальної дії, можливість оскарження будь-якої нотаріальної дії (глава 4 Закону України «Про нотаріат»).

Спеціальні правила визначаються процедурою вчинення для кожної нотаріальної дії. Так, спеціальні правила вчинення нотаріальних дій щодо видачі свідоцтва про право на спадщину, свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя передбачають необхідність встановлення визначеного в Законі України «Про нотаріат» кола фактів для кожної із цих дій окремо (ст. ст. 68–69, ст. 71, ст. 72 Закону України «Про нотаріат»); особливості суб'єктного складу (ст. ст. 67, 71, 72 Закону України «Про нотаріат»); специфічні документи-докази, які повинні бути подані заінтересованими особами або витребувані нотаріусом для підтвердження фактів (глави 10, 11, 12–13 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України); вимоги до змісту свідоцтва, що видається на підтвердження існування безспірних прав власності (глави 10, 11, 12–13 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України).

Недотримання загальних і спеціальних правил вчинення нотаріальних дій призводить до скасування нотаріальних актів, постановлених із такими порушеннями, у судовому порядку, тобто до спірності права. Так, ОСОБА_2 звернулася з позовом до Сьомої Донецької державної нотаріальної контори про скасування постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії. Позивач зазначив, що рішенням Калінінського районного суду м. Донецька від 26.12.2011 р. йому було надано додатковий строк у 5 (п'ять) місяців для подачі заяви про прийняття спадщини, що відкрилася після смерті ОСОБА_3, померлої 01.09.2004 р. До закінчення наданого судом п'ятимісячного строку, а саме до 05.06.2012 р., він звернувся із заявою до Сьомої Донецької державної нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини, яка залишилася після смерті його матері ОСОБА_3 у вигляді квартири (розташованої за адресою: м. Донецьк-52, пр. Миру, 53А/130) та земельної ділянки (розташованої за адресою:

м. Донецьк, Ленінський район, сад. т-во «Сонячний», діл. № 41), які належали їй за правом приватної власності. Позивач звернувся до Сьомої Донецької державної нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини, оскільки частина нерухомого майна, яке входить до складу спадщини, знаходиться в Ленінському районі м. Донецька. 15.01.2013 р. державним нотаріусом Сьомої Донецької державної нотаріальної контори ОСОБА_4 винесено постанову про відмову у вчиненні нотаріальних дій, оскільки місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. Згідно із зазначеною постановою, у зв'язку з проживанням померлої в іншій країні, нотаріус не мав можливості встановити місце відкриття спадщини, коло спадкоємців, яке склалося на день смерті спадкодавця, наявність або відсутність заповіту та спадкової справи в Канаді щодо майна ОСОБА_3, яка померла 01.09.2004 р. та постійно мешкала за адресою: 971 АДРЕСА_1, м. Лондон, Онтаріо, ІБНІНЗ Канада. Рішенням Ленінського районного суду м. Донецька позовні вимоги було задоволено в повному обсязі, оскільки, відповідно до ч. 2 ст. 45 Мінської Конвенції про правову допомогу й правові відносини в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р., право спадкування нерухомого майна визначається за законодавством договірної сторони, на території якої знаходиться це майно. Частина 2 ст. 48 вказаної конвенції також передбачає, що провадження в справах про спадкування нерухомого майна компетентні вести установи договірної сторони, на території якої знаходиться майно, а відповідно до ст. 71 Закону України «Про міжнародне приватне право» спадкування нерухомого майна регулюється правом держави, на території якої знаходиться це майно, а майно, яке підлягає державній реєстрації в Україні, – правом України [7].

Ця судова справа є наслідком порушення такого загального правила вчинення нотаріальних дій, як визначення місця вчинення нотаріальної дії. Неправильне визначення місця відкриття спадщини як підстави набуття права на спадкування призвело до необхідності звернення до суду.

Встановлення наявності підстав набуття суб'єктивних прав, які є об'єктами нотаріальної охорони, можливе через дослідження відповідних передбачених законом документів-доказів на підтвердження певних фактів, що мають юридичне значення в нотаріальній справі. Підстави набуття безспірного права обов'язково мають бути підтверджені певними доказами. Для встановлення будь-яких юридичних фактів не-

обхідне подання заінтересованими особами або витребування в межах нотаріального провадження передбачених законом документів-доказів. Як зазначали дослідники, процес доказування в нотаріальному процесі характеризується певною специфікою, а саме:

– для кожного конкретного факту Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України встановлює відповідні засоби доказування. Заінтересована особа має подати один із наведених у Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України документів – доказ, який є в її розпорядженні на підтвердження цього факту (наприклад, п. 4.2 глави 10 розділу 2 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України);

– не можна підтверджувати факти, які мають значення для можливості здійснення нотаріальної дії, жодними іншими засобами доказування, окрім передбачених Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України;

– до документів, що подаються для виконання нотаріальних дій, встановлюються певні вимоги, які забезпечують законність та обґрунтованість нотаріальних дій.

Нотаріус не має права вчинити нотаріальну дію й постановити нотаріальний акт, якщо відсутній будь-який із зазначених Законом України «Про нотаріат» доказів, оскільки такий нотаріальний акт буде необґрунтованим [8, с. 99–100].

Нотаріальна діяльність є правозастосовною діяльністю, спрямованою на дослідження доказів (насамперед письмових), встановлення фактів (адже нотаріальний акт-документ є результатом встановлення цих фактів) та подальшу їх правову кваліфікацію. Для того щоб визначити, які документи-докази необхідні в кожній ситуації, нотаріусу необхідно встановити коло фактів, які виступають підставою набуття певного безспірного права.

Відсутність у заінтересованої особи можливості подати нотаріусу один із зазначених у Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України документів-доказів унеможливило визнання суб'єктивного права нотаріусом як безспірного, а отже, стає підставою для розгляду питання в судовому порядку. У 2010 р. Є.І. Гребенюк звернувся до суду із заявою про встановлення факту належності правовстановлюючих документів у зв'язку з відмовою нотаріуса видати свідоцтво про право на спадщину. Заявник посилався на те, що після смерті його сестри відкрилася спадщина, яку він прийняти не може внаслідок втрати свідоцтва про народження, дублікат якого органом РАІЦСу відмовилися видати у зв'язку із

суттєвими розбіжностями в прізвищі батьків, власному імені матері, прізвищі заявника та власному імені. Рішенням Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 23.09.2010 р. заяву було задоволено та визнано, що Є.І. Гребенюк є рідним братом Т.І. Непринцевої (дівоче прізвище Гребенюк), яка померла [9].

Через відсутність документа-доказу, який підтверджує факт родинних стосунків (свідцтво про народження), унеможливується доведення підстав спадкування, а отже, і саме вчинення нотаріальної дії. У таких випадках факт вважається спірним і визнається в судовому порядку в межах окремого провадження. Отримане в справі судове рішення в подальшому стане доказом у нотаріальному процесі.

Таким чином, нотаріат як орган безспірної цивільної юрисдикції розглядає й вирішує цивільні справи, у межах яких відсутній спір про право. До повноважень нотаріальних органів належить посвідчення таких безспірних прав: власності на спадкове майно, власності на частку в майні подружжя, власності на майно, що придбається з публічних торгів (аукціонів). Вчинювати нотаріальні дії щодо посвідчення таких прав нотаріус може лише за умови їх безспірності. Критеріями безспірності права, яке є об'єктом нотаріальної охорони, виступають відсутність спору між заінтересованими особами, необхідність забезпечення державного контролю наявності визначених законом підстав набуття таких прав, наявність передбачених законом документів-доказів на підтвердження підстав вчинення нотаріальних дій. За виникнення спору про право, що посвідчується нотаріусом, або про факт, який має бути встановлено в нотаріальному процесі як підставу набуття певного права, у заінтересованих осіб виникає необхідність звернутися до суду в межах відповідного позовного (щодо права) або окремого (щодо факту) провадження.

Ключові слова: нотаріальна дія, безспірне право, нотаріат, нотаріальна охорона.

У запропонованій статті розглянуто найважливіші аспекти безспірності як основної засади вчинення нотаріальних дій. Визначено такі критерії безспірності прав, що набувають нотаріального посвідчення, як відсутність спору між заінтересованими особами, необхідність забезпечення державного контролю наявності визначених законом підстав набуття таких прав, можливість встановлення наявності підстав набуття

суб'єктивних прав через дослідження передбачених законом документів-доказів, що підтверджують відповідні факти, які мають юридичне значення в нотаріальній справі.

В предложенной статье рассмотрены важнейшие аспекты беспорности как условия совершения нотариальных действий. Определены такие критерии беспорности прав, приобретающие нотариальное удостоверение, как отсутствие спора между заинтересованными лицами, необходимость обеспечения государственного контроля наличия определенных законом оснований приобретения таких прав, возможность установления наличия оснований приобретения субъективных прав через исследование предусмотренных законом документов-доказательств, которые подтверждают соответствующие факты, имеющие юридическое значение в нотариальном деле.

The major aspects of indisputability as the conditions of notarial actions performs are considered principles of [absence of] notarial actions have been considered in the article. The criteria of indisputability of rights that acquire notarial certification as absence dispute between interested persons, the necessity of providing for the state control of presence of the grounds determined by law for the such rights acquisition, presence of the documents-proofs confirmation of grounds for the notarial actions commitment.

Література

1. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: [монографія] / [В.В. Комаров, В.І. Тертишніков, В.В. Баранкова та ін.]; за заг. ред. В.В. Комарова. – Х.: Харків юридичний, 2008. – 928 с.
2. Сахнова Т.В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты / Т.В. Сахнова. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 696 с.
3. Рішення Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 23.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26033686>.
4. Рішення Пролетарського районного суду м. Донецька від 21.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32190287>.
5. Підлубна Т.М. Нотаріальна форма захисту цивільних прав та інтересів / Т.М. Підлубна // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2010. – Вип. 533. – С. 44–48.

6. *Нотаріат в Україні : [підручник] / В.В. Комаров, В.В. Баранкова. – Х. : Право, 2011. – 384 с.*

7. *Рішення Ленінського районного суду м. Донецька від 27.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31479675>.*

8. *Баранкова В.В. Доказування у нотаріальному процесі / В.В. Баранкова // Проблеми законності : республ. міжвід. наук. зб. – Вип. 42. – Х., 2000. – С. 94–101.*

9. *Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 23.09.2010 р. // Архів Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області. – С. 2.*

УДК 347.1

О. Калашник,

аспірант кафедри організації судових і правоохоронних органів
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АПАРАТУ МІСЦЕВОГО ЗАГАЛЬНОГО СУДУ

Цілком зрозуміло, що здійснення судочинства потребує виконання інших функцій, що за своїм змістом не є правосуддям, однак спрямовані на створення умов для його відправлення кожним суддею та забезпечення функціонування суду як державного органу в цілому (наприклад, прийняття позовних заяв і скарг, оформлення й відправлення поштової кореспонденції, повідомлення учасників судового процесу про день, час та місце розгляду справи, фіксації судового засідання технічними засобами тощо). Саме на виконання вказаної роботи спрямована діяльність працівників апарату суду.

Окремі аспекти діяльності апаратів судів висвітлені в роботах О.Ю. Дудченка, В.А. Капустинського, І.Є. Марочкіна, А.Й. Осетинського, В.В. Сердюка. Водночас питання діяльності апаратів місцевих загальних судів ґрунтовно не вивчалися. У зв'язку із цим завданням статті є дослідження правових основ організації й функціонування апаратів місцевих загальних судів, а метою – вироблення рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання їхньої діяльності.

У науковій літературі апарат суду розглядають як його самостійну складову частину, яка утворюється відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1, с. 24]. З таким підходом до розуміння апарату суду погодитися не можемо, оскільки відповідно до ч. 4 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» місцевий загальний суд складається

виключно із суддів [2]. Колектив авторів навчального посібника за загальною редакцією І.Є. Марочкіна не пропонує визначення поняття «апарат суду», а лише зазначає, що «для вивільнення суддів від виконання завдань, які безпосередньо не пов'язані з відправленням правосуддя, спрямована діяльність спеціально уповноважених на те осіб, які виконують різноманітні функції й у сукупності складають апарат суду» [3, с. 58].

Отже, відштовхнувшись від зазначеного й враховуючи положення ч. 1 ст. 149 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», під апаратом місцевого загального суду розуміємо об'єднання осіб, які працюють у місцевому загальному суді та виконують завдання, спрямовані на створення умов для здійснення правосуддя, а також функціонування місцевого загального суду як органу судової влади.

Повноваження апарату місцевого загального суду визначені в Типовому положенні про апарат місцевого, апеляційного судів, затвердженому наказом Державної судової адміністрації України від 28 вересня 2012 року № 115, та систематизовані в три групи: 1) у сфері організаційного забезпечення; 2) у сфері документального й інформаційно-технічного забезпечення; 3) у сфері фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення. На наш погляд, такий поділ повноважень апарату суду не зовсім вдалий, адже організаційне забезпечення роботи суду в цілому є завданням апарату місцевого загального

